

NGUYỄN ĐOÀN

Sưu tập **tem**

Lý thuyết và thực hành

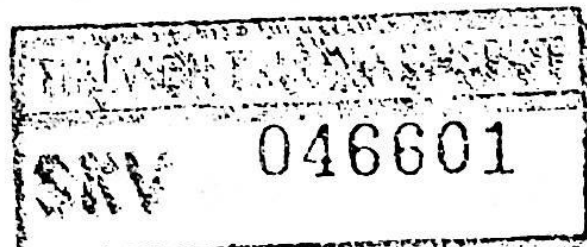
NHÀ XUẤT BẢN BƯU ĐIỆN

769.56
N573 - Đ63L

NGUYỄN ĐOÀN

Sưu tập tem

Lý thuyết và thực hành

NHÀ XUẤT BẢN BƯU ĐIỆN

Hà Nội, tháng 12 - 2004

LỜI GIỚI THIỆU

Thời gian qua, phong trào sưu tập tem ở nước ta đã phát triển khá mạnh. Cả nước có 29 hội tem địa phương và khoảng 100 câu lạc bộ. Số người sưu tập tem tăng lên khoảng một vạn và đang được trẻ hoá, 85% là thanh, thiếu niên, học sinh, sinh viên, còn số hội viên khoảng 5000 người. Các cuộc triển lãm cấp tỉnh được liên tiếp mở ra trưng bày các thành quả sưu tập, gắn liền với triển lãm thường là hội thảo và tập huấn nghiệp vụ sưu tập tem.

Tuy nhiên, đó là so sánh theo chiều dọc. Còn so sánh theo chiều ngang, phong trào sưu tập tem ở nước ta vẫn chưa ngang tầm với khu vực và thế giới. Người sưu tập tem nước ta so với dân số tỷ lệ vẫn còn kém nhiều nước. Loại hình sưu tập truyền thống, lịch sử bưu chính là loại khó, ở các triển lãm quốc tế thường được đánh giá cao, nhưng ở nước ta số người theo đuổi loại hình này còn rất ít. Loại hình sưu tập mới, các nước đã làm từ những năm 80 của thế kỷ trước nhưng nước ta mới bắt đầu bước vào thử nghiệm hai năm nay. Loại hình sưu tập chuyên đề là loại hình đang được hầu hết những người chơi tem nước ta áp dụng trong hoạt động sưu tập tem của mình nhưng các bước đi của nó ở nước ta cũng chậm so với nước ngoài - trong khi các nước đã qua bước đi ban đầu từ dựa vào mục đích phát hành tem để sưu tập, đi bước thứ hai từ lâu là lấy tính kể chuyện làm phương thức trình bày để bộ sưu tập thêm sinh động, hấp dẫn và đang bước vào bước thứ

ba là rất coi trọng tính tạo mới trong việc dựng bộ trưng bày, còn ở nước ta loại hình này chủ yếu vẫn đang ở bước đi ban đầu. Cuộc Triển lãm Tem Bưu chính Hà Nội chào mừng 50 năm giải phóng Thủ đô (10/10/1954 - 10/10/2004) trong 45 bộ trưng bày chỉ duy nhất có một bộ là bộ "Sự khoe mẽ của gà trống" lấy tính kể chuyện làm phương thức trình bày. Về kỹ năng dàn dựng bộ trưng bày, nhiều bộ cũng còn non tay trong việc đặt đầu đề, viết mục lục, đầu tư vào trang 3 là trang gây ấn tượng tốt đẹp ngay từ lúc ban đầu cho người xem và ban giám khảo về chất lượng bộ trưng bày của mình v.v... Vì vậy ở các cuộc triển lãm quốc tế, các nhà sưu tập tem nước ta ít được giải cao. Năm 2003 tại Triển lãm Tem quốc tế tại Miên Dương (Trung Quốc), chúng ta tham dự 9 bộ, nhưng chỉ có một bộ được giải bạc lớn, còn lại đều là giải đồng.

Để phong trào sưu tập tem của nước ta không bị tụt hậu so với các nước, một trong những việc làm trọng tâm của hoạt động Hội trong thời gian trước mắt là tăng cường giới thiệu các vấn đề lý luận về sưu tập tem cho hội viên và những người yêu thích sưu tập tem vì lý luận có tác dụng hướng dẫn, thúc đẩy phong trào và phong trào là thực tiễn sinh động để bổ sung, hoàn thiện và phát triển lý luận ngày một phong phú. Cuốn "Sưu tập tem - Lý thuyết và thực hành" của tác giả Nguyễn Đoàn ra đời là một việc làm có ý nghĩa nhằm góp phần đáp ứng yêu cầu đó.

Mong rằng cuốn "Sưu tập tem - Lý thuyết và thực hành" sẽ là một tài liệu tham khảo có ích cho các hội viên hội Tem và tất cả những ai đang ham thích sưu tập tem trong hoạt động sưu tập của mình và cũng mong rằng sắp tới sẽ có thêm

những cuốn sách về lý luận phê bình sưu tập tem của nhiều người khác viết, nhằm góp phần thúc đẩy phong trào sưu tập tem nước ta sôi nổi, phát triển lên một trình độ cao hơn, nhanh chóng đuổi kịp và ngang tầm với các nước trong khu vực và thế giới.

CHỦ TỊCH HỘI TEM VIỆT NAM

Trương Văn Thoan

LỜI TÁC GIẢ

Cuốn sách này ra đời không những để phục vụ cho Triển lãm tem Vietstampex 2005, mà còn nhằm để đáp ứng yêu cầu phong trào sưu tập tem đang ngày càng mở rộng, phát triển ở nước ta.

Với mục đích trên, cuốn sách gồm 4 phần. Phần 1: Những vấn đề chung. Phần 2: Bắt tay vào sưu tập tem. Phần 3: Biên soạn bộ trưng bày. Phần 4: Xây dựng phong trào chơi tem trong thanh, thiếu niên và học sinh, sinh viên.

Trong từng phần, tôi sắp xếp theo tuần tự logic để thuận tiện cho độc giả sử dụng. Ví dụ: Phần sưu tập tem, chúng tôi đi từ giới thiệu sưu tập tem đến sưu tập con dấu, sưu tập bì thư thực gửi và phương pháp sưu tập sao cho có hiệu quả. Về phần biên soạn bộ trưng bày, chúng tôi đi từ Đầu đề ▶ Trang đầu đề ▶ Mục lục và hệ thống ghi ký hiệu của mục lục ▶ Vai trò quan trọng của trang 3 bộ trưng bày ▶ mở rộng chuyên đề ▶ Tri thức sưu tập ▶ Trang thái và tính quý hiếm ▶ Ấn tượng về hình thức. Khi trình bày phần biên soạn này, tôi bám sát các tiêu chí đánh giá cho điểm một bộ trưng bày của FIP cùng kinh nghiệm của những nhà sưu tập các nước đã tham gia triển lãm quốc tế và thế giới được giải cao. Cũng trong phần này, tôi tập trung giới thiệu về thể loại trưng bày chuyên đề là thể loại hiện nay 80 - 90% số người sưu tập trên thế giới đang theo đuổi, đồng thời không quên giới thiệu thể loại sưu tập mở mới xuất hiện một cách thận trọng ở nước ta khoảng hai năm nay.

Để trình bày sâu các phần trên, tôi cố gắng đưa ra một bài chính và kê cận với nó là một hoặc vài bài phụ để mở rộng, đi sâu thêm vào một số khía cạnh bổ sung cho bài chính. Ví dụ: ở phần 4, tôi chia ra hai nội dung lớn. Nội dung thứ nhất là bài "Giới thiệu 02 văn bản của Bộ Giáo dục Đào tạo và Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh về động viên và hướng dẫn thanh, thiếu niên, học sinh sưu tập tem", xoay quanh nó có các bài bổ sung: "Bồi dưỡng thanh, thiếu niên chơi tem", "Tôi dùng tem để kết hợp giảng văn học", "Giảng và xem", "Bàn về tem nhân vật lịch sử phát hành ở nước ta", "Dạy trẻ chơi tem". Còn nội dung thứ hai là: "Làm thế nào để thanh, thiếu niên có được bộ trưng bày" xoay quanh bài chính này có các bài bổ sung khác như "Ít tiền vẫn có thể sưu tập được nhiều tem", Lời khuyên thanh, thiếu niên chọn đề cho bộ sưu tập" v.v... Cũng vậy, ở phần 2 của cuốn sách, khi giới thiệu về vấn đề bì thực gửi, tôi lấy bài chính là "Kỹ năng sưu tập bì thực gửi" và những bài phụ bổ sung cho bài chính là "Hành trình của chiếc phong bì thư", "Các loại bì thư chủ yếu", "Bì thực gửi là gì", "Những sai lầm thường gặp khi sưu tập bì thực gửi". Khi trình bày, tôi cũng cố gắng cập nhật những thông tin mới nhất của thế giới trong về tri thức sưu tập tem để cung cấp tới bạn đọc.

Biên soạn cuốn sách này, tôi đã được ông Trương Văn Thoan, Chủ tịch Hội Tem Việt Nam quan tâm động viên khích lệ, ông Vũ Văn Ty - Phó Chủ tịch thường trực Hội Tem Việt Nam, ông Hoàng Châu Kỳ - Tổng thư ký Hội và ông Trần Đức Thông - Ủy viên thường vụ Hội, đồng thời là những nhà chơi tem lâu năm, có nhiều kinh nghiệm, đã chỉ giáo cho tôi nhiều ý kiến quý báu.

Việc biên soạn cuốn sách này có tham khảo sử dụng một số tư liệu, ảnh của Phòng nghiệp vụ Công ty Tem, của UPU, tạp chí "Tập Bưu", "Trung Quốc Bưu chính" ở thư viện của Tổng Công ty Bưu chính - Viễn thông Việt Nam và Bảo tàng Bưu điện.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các cá nhân và cơ quan đã giúp đỡ tôi hoàn thành ấn phẩm này. Vì trình độ có hạn, cuốn sách chắc chắn có những khiếm khuyết, mong được bạn đọc lượng thứ và chỉ giáo.

Nguyễn Đoàn

**PHÓ TỔNG BIÊN TẬP THƯỜNG TRỰC
TẠP CHÍ TEM VIỆT NAM**

MỤC LỤC

<i>Lời giới thiệu</i>	5
<i>Lời tác giả</i>	9
Phần 1: Vấn đề chung	
1.1. Hồ Chủ tịch nói về tem bưu chính	13
1.2. Người chơi tem nói về sưu tập tem	14
1.3. Ý nghĩa và lợi ích của việc sưu tập tem	15
1.4. Chơi tem nâng cao sức khoẻ người cao tuổi	18
Phần 2: Bắt tay vào sưu tập tem	
2.1. Người sáng tạo ra con tem có cước đầu tiên trên thế giới	21
2.2. Các quốc gia phát hành tem sớm nhất	23
2.3. 10 yếu tố cấu thành con tem	28
2.4. Tên của con tem	29
2.5. Giá mặt của tem	31
2.6. Bàn về tem không giá mặt	33
2.7. Chí hiệu trên tem là gì?	36
2.8. Tem không răng	38
2.9. Màu sắc của tem	40
2.10. Keo mặt lưng tem - nhiều điều lý thú	41
2.11. Tem có hương thơm	43
2.12. Chúng loại tem di bản	45
2.13. Mục đích và động cơ làm tem giả	46

2.14. Các kiểu làm tem giả	49
2.15. Tem cá nhân (Personalized stamp)	54
2.16. Carnet là gì?	58
2.17. Tem 12 con giáp và tem Nô-en.....	60
2.18. Chất lượng con tem	65
2.19. Trạng thái hoàn hảo của con tem	66
2.20. Cách sắp xếp tem	68
2.21. Bảo dưỡng tem.....	69
2.22. Mười điều nên tránh trong việc bảo quản tem	70
2.23. Các hình thức cơ bản về trao đổi tem	72
2.24. Sự ra đời của con dấu đầu tiên	73
2.25. Gạch nối lịch sử giữa dấu bưu chính và con tem ...	74
2.26. Vai trò của con dấu trong bưu thiếp cực đại.....	76
2.27. Hành trình của chiếc phong bì thư.....	79
2.28. Các loại phong bì thư	82
2.29. Phong bì thực gửi là gì?.....	86
2.30. Kỹ năng sưu tập phong bì thực gửi	87
2.31. Những sai lầm thường gặp khi sưu tập phong bì thực gửi.....	89
2.32. Sự ra đời của bưu thiếp.....	93
2.33. Nên bắt đầu sưu tập tem thế nào?	94
2.34. Phạm vi đề tài một số loại tem thường gặp.....	96
2.35. Bàn về sưu tập tem của nước ngoài phát hành.....	98
2.36. Ba phương pháp sưu tập để làm bộ triển lãm tem chuyên đề.....	102

Phần 3: Biên soạn bộ trưng bày

3.1. Lược sử sưu tập tem thế giới.....	104
3.2. Các loại hình sưu tập.....	106
3.3. Loại hình sưu tập chuyên đề.....	109
3.4. Tổng quát về sưu tập tem chuyên đề.....	111
3.5. Đây là giá trị của chuyên đề?.....	114
3.6. Để có bộ trưng bày.....	116
3.7. Năm bước đi để dựng bộ trưng bày.....	119
3.8. Cách biên soạn bộ trưng bày loại chuyên đề.....	121
3.9. Kết cấu của một bộ trưng bày.....	125
3.10. Đầu đề.....	128
3.11. Kinh nghiệm về tuyển đề của một số tác giả.....	129
3.12. Không nên coi thường phụ đề (đầu đề phụ) trong một bộ trưng bày.....	130
3.13. Đặt đầu đề cho bộ trưng bày - Những điều cần tránh.....	134
3.14. Trang đầu đề.....	142
3.15. Mục lục.....	143
3.16. Hệ thống ghi ký hiệu của mục lục.....	145
3.17. Trang thứ ba.....	148
3.18. Dùng bưu phẩm để kể chuyện.....	149
3.19. Hãy quan tâm tạo mới cho bộ trưng bày của bạn....	151
3.20. Sử dụng tem biến thể trong bộ trưng bày thế nào cho có hiệu quả.....	153
3.21. Mở rộng chuyên đề.....	155
3.22. Tri thức sưu tập.....	158

3.23. Trạng thái và tính quý hiếm.....	162
3.24. Cần coi trọng tính quý hiếm trong bộ trưng bày	164
3.25. Ấn tượng về hình thức.....	168
3.26. Bố cục bưu phẩm trên trang bộ trưng bày thế nào?..	170
3.27. Suy nghĩ về bộ sưu tập một khung	171
3.28. Mở rộng bộ sưu tập chuyên đề	175
3.29. Những điều chưa ổn thường thấy ở một số bộ trưng bày chuyên đề	177
3.30. Các loại triển lãm tem.....	179
3.31. Cách xem triển lãm tem chuyên đề	180
3.32. Để có nhiều bộ chuyên đề tốt dự triển lãm tem bưu chính quốc gia Vietstampex 2005.....	183
3.33. Thế nào là sưu tập mở?	188
3.34. Bàn về phát triển bộ trưng bày mở.....	190
3.35. Kỹ xảo biên soạn một bộ trưng bày mở	195
3.36. Dùng máy vi tính dựng các trang cho bộ trưng bày ..	197

Phần 4: Thanh thiếu niên, học sinh sưu tập tem

4.1. Giới thiệu 02 văn bản của Bộ Giáo dục Đào tạo và Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh.....	199
4.2. Bồi dưỡng thanh, thiếu niên chơi tem.....	201
4.3. Giảng và xem	203
4.4. Tôi dùng tem để kết hợp giảng văn học	204
4.5. Dạy trẻ chơi tem	212
4.6. Người mới chơi tem nên biết.....	215
4.7. Ít tiền vẫn có thể sưu tập được nhiều tem	216

4.8. Làm thế nào để thanh, thiếu niên có được bộ trưng bày	219
4.9. Lời khuyên thanh, thiếu niên chọn đề cho bộ sưu tập	222
4.10. Máy loại đề thanh, thiếu niên nên chọn	224
4.11. Quy tắc của FIP chuyên dùng chấm điểm bộ trưng bày của thanh, thiếu niên.....	228
4.12. Quy tắc bổ sung của FIP chấm điểm bộ trưng bày của thanh, thiếu niên.....	231
Lời cuối sách	235

NGUYỄN ĐOÀN

- * Sinh ngày 13-5-1943 tại thành phố Hải Dương.
- * Quê quán: Mọc Giáp Nhất (Hà Nội).
- * Tốt nghiệp khoa Ngữ văn trường Đại học Tổng hợp (Hà Nội).
- * Tốt nghiệp khoa Kinh tế trường Đại học Bưu điện (Hà Nội).
- * Hiện là: Ủy viên Ban chấp hành Hội Tem Việt Nam; Phó Tổng biên tập thường trực Tạp chí Tem

Sách đã xuất bản

- *Đồng tiền lêu lổng*
(NXB Tổng hợp Nghĩa Bình, 1989)
- *Hãy kỷ luật chồng tôi*
(NXB Văn hoá Dân tộc, 1991)
- *Những người thích cười*
(NXB Văn hoá Dân tộc, 1999,
in chung 5 tác giả)
- *Nghịch lý đời thường*
(NXB Văn hoá Thông tin, 2003).